

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

*Керівник секції: доцент кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції, кандидат юридичних наук Р. Є. Еннан*

*Секретар секції: асистент кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції, кандидат юридичних наук Л. І. Галупова*

ХАРИТОНОВА ОЛЕНА ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
доктор юридичних наук, професор*

КРИПТО-АРТ, NFT ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Пандемія коронавірусу, про яку, на тлі війни, вже мало хто згадує сьогодні, тим не менш, вплинула на всі аспекти нашого життя. Арт-ринок теж постраждав від коронавірусу, але в якийсь момент, коли він перейшов у онлайн, його спасли колекціонери, здійснюючи онлайн покупки творів мистецтва по всьому світу. Таким чином, колекціонери почали інвестувати у крипто-арт, зробивши його трендом сучасності. Криптоінвестори, що заробили на біткоїні, звернули врешті увагу на крипто-мистецтво.

Крипто-мистецтво являє собою цифрове мистецтво, яке завойовує світ завдяки тому, що існує механізм підтвердження володіння об'єктом такого мистецтва.

Справа в тому, що справжність оригінального твору може бути підтверджена підписом автора, оцінками експертів. А справжність твору у сфері крипто-арту підтверджується за допомогою технології NFT (Non-Fungible Token) – неззаємозамінних токенів. Токен – це цифровий сертифікат. Він зберігається у захищеній і децентралізованій базі даних, такому собі реєстрі, який називається блокчейном.

Токен підтверджує право власності. Користувачі можуть скачувати, поширювати картину, але продати її може лише власник. Тобто, копій може бути безліч, але оригінал лише один [1].

Слід зазначити, що цифрове мистецтво виникло ще у ХХ сторіччі, але не мало на той час прихильників, оскільки не існувало загального реєстру, у якому зберігалася б інформація про автора твору і його влас-

ника. Цифрові твори можна було створювати, але складно зберігати, оскільки неможливо було довести авторство і були проблеми зі зберіганням таких творів. Тому і ринок практично був відсутній.

Вирішення проблеми було знайдено з винайденням технології блокчейн, яка є незалежним реєстром, який дозволяє забезпечити прозорість і безпеку записів, що на ньому збережені. Їх не можна замінити або знищити. У 2015 році фахівці розробили систему розміщення і реєстрації цифрових творів за NFT-токену. Тобто, з'явилася система, за допомогою якої стало можливим колекціонування цифрового мистецтва [2].

Таким чином, ми стикаємося з декількома новими категоріями.

По-перше, це крипто-арт, який відрізняється від традиційного мистецтва, яке існує у фізичному світі, суто цифровою природою. Твори цифрового мистецтва можуть бути створені, опубліковані, поширені, продані лише у цифровому вигляді. При цьому не існує територіальних меж, оскільки творці з усього світу можуть створювати такі твори незалежно від того, чи мають вони спеціальну освіту, чи ні. Твори можуть бути анонімними. Купити такий твір можна лише за допомогою спеціальної валюти – Ether (ETH). Ether є криптовалютою блокчейну Ethereum, на ній працюють всі NFT-токени.

Токен – це програмована цифрова одиниця вартості, котра записується у цифровому реєстрі. Існують різні види токенів, вони можуть бути чим завгодно – від товарів і балів за лояльність до акцій, монет, статуеток тощо. Існують також багато різновидів стандартів токенів, однак найбільш популярним є той, що належить до інфраструктури «Етеріум», де токени випускаються за стандартом ERC20, що встановлює правила для взаємозамінюваних токенів.

Таким чином, NFT – це незамінний токен, кожен примірник якого унікальний. Це цифрові сертифікати володіння. По суті, віртуальна заява про те, що малюнок, пісня належить вам.

Взаємозамінні товари за своєю суттю підлягають обміну, незалежно від того, який товар продається чи купується. Сировинні товари, такі як золото, срібло, зерно, нафта тощо зазвичай є взаємозамінними. Не взаємозамінні товари є унікальними, такими, що існують у одному примірнику. Це може бути витвір мистецтва, зокрема. Для цих товарів застосовується інший стандарт, відомий як ERC-721.

Будь-який цифровий твір, включаючи «фізичні» (матеріальні) товари, які можуть бути оцифровані (фото, скани, відеозаписи тощо) можуть бути перетворені у не взаємозамінні токени.

NFT можуть представляти цифрові активи (наприклад, CryptoKitties) або реальні активи (наприклад, право власності на майно). Такого роду активи неможливо замінити аналогічними активами, вони справді унікальні [3].

Першим випадком використання стандарту NFT у середовищі «Етеріум» був набір піксельних зображень персонажів, які відомі як «криптопанки» у 2017 році. У подальшому у NFT конвертувалася величезна кількість творів, включаючи меми, музикальні альбоми і об'єкти цифрового мистецтва.

NFT доводить право власності на унікальні цифрові активи, зокрема, на цифрові твори, що мають автора.

Отже, NFT в якості категорії інтелектуальної власності має великий потенціал. Картина автора (цифровий твір), продана на NFT аукціоні, є токеном, в метаданих якого зазначене посилання на оригінальний цифровий твір автора. Автор є творцем і правовласником твору не тому, що він зробив NFT, а тому, що він є його творцем, тобто тим, хто надав твору об'єктивної форми шляхом редагування на своєму комп'ютері або іншому девайсі. Будь-яка третя особа, що зробить NFT з цим твором, не стане власником виключних прав на нього, оскільки його правовласником залишиться автор. Передача токену сама по собі також не є способом видачі ліцензії, якщо це прямо не зазначено у договорі між сторонами [4].

Як і будь-яке нове явище, NFT наразі не є врегульованим у чинному законодавстві. Тому на тлі правового вакууму і стрімкого росту ринку крипто-арту виникає низка загроз з відповідним правовим захистом.

Їх називають декілька: це і проблема визначення належного відповідача -користувача NFT-майданчика, який порушив виключні права на токен шляхом копіювання файлу і розміщення таким чином власного токену (низький стандарт до ідентифікації користувачів при їх реєстрації на майданчику, оплата у криптовалюті), проблема відповідальності NFT – маркетплейсів за порушення, що здійснюються на цих платформах тощо. В будь-якому випадку, поява нового об'єкту вимагає відповідного адекватного і своєчасного реагування на нього з боку законодавця.

Список використаних джерел:

1. Лара Зиндер. Криптоарт – новая страница в истории искусств. URL: <https://newstyle-mag.com/kriptoart-novaya-stranitsa-v-istorii-iskusstv/>
2. Крипто-арт: будущая реальность. URL: <https://snob.ru/entry/238590/>
3. Кому принадлежат авторские права на NFT: автору или покупателю? URL: <https://www.binance.com/ru/blog/nft/кому-принадлежат-авторские-права-на-nft-автору-или-покупателю-421499824684902084>
4. Фаизова А. Юридические аспекты NFT: как создателям NFT защитить свои исключительные права на цифровые активы. URL: <https://habr.com/ru/post/653657/>

Ключові слова: крипто-арт, цифровий твір, токен, NFT, блокчейн, цифрові активи, криптовалюта.

Key words: crypto-art, digital work, token, NFT, blockchain, digital assets, cryptocurrency.